

२३६८

अथ रामपटलं प्रा० ।

५-३०

मल्लमाधर विद्यामहर्षि
देवप्रयाग (गढ़वाल-हिमाचल)
व्यासभाष्य

डाकोरकी (रणहरपुस्तकालयकी) सूचीपत्र.

प्रवीन सागर—सटीक बडा अक्षरका,
बडा (अलंकारग्रंथ) १२-०

श्रीडाकोर माहात्म्य-भा.टी.सर्वोपयोगी १-०

दोसोबावन वैष्णवकी वार्त्ता-बडा अक्षर
ब्रजभाषामें उत्तम ग्लेज कागदकी-४-०

,, तथा रफ कागदकी उत्तम जिल्द. ३-०

चौराशी वैष्णवकी वार्त्ता-बडा अक्षर
ब्रजभाषामें उत्तम ग्लेज कागदकी. २-०

,, तथा रफ कागदकी उत्तमजिल्द १-८

दोसोबावन वैष्णवकी वार्त्ता-और चो-
राशी वष्णवकी वार्ता-ब्रजभाषामें

बावारासदासजी गुरुश्रीगोकुलदासजी (रणहर पुस्तकालय डाकोर.)

बडाअक्षर उत्तम ग्लेज कागद

दोनौ पुस्तककी एक जिल्द १-०

,, तथा रफ कागद दोनोंकी एकजिल्द. ४-८

भजन रत्नावली मोटी. (अथवा)

भजनकी पोथी शुद्ध करके

और बढायके छपी बडा अक्षर ग्लेज १-८

,, तथा रफ कागदकी १-४

श्रीरामतापनीयोपनीषद्-भाषाटीका तथा

श्री रामयोपनिषद् सटीका यन्त्रराजके

पूजाका अनुक्रमणिकासहित १-०

श्रीमतेरामानंदायनमः ॥ अथरामपटलंलिख्यते ॥
 ॐ पृथिवित्वयाधृतालोका देवित्वंविष्णुनाधृता ॥ त्वं
 चधारयमां देवि पवित्रंकुरुचासनम् ॥ इत्यासनमंत्रः
 ॥ १ ॥ ॐ समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमंडले ॥ वि
 ण्णुपत्तिनमस्तुभ्यं पादपंशंक्षमस्वमे ॥ इति पृथ्वीपा
 दस्पर्शमंत्रः ॥ २ ॥ ॐ सलिलस्यमुखं दृष्ट्वा विष्णु
 रूपं नमोस्तुते ॥ क्रियार्थमहंगृह्णामि आपो देव्यः पु
 नंतु माम् ॥ इति जलग्रहणमंत्रः ॥ ३ ॥ ॐ धरेत्वं
 दाश्रितं सर्वं त्वंचैव केशवाश्रिता ॥ मूत्रं त्यजाम्यहं दे

रा०

॥१॥

प०

वि क्षमस्वतत्क्षमावति ॥ इतिमूत्रोत्सर्जनमंत्रः
॥ ४ ॥ ततोबहिर्गच्छेन्नैर्ऋत्यांदिशिगत्वासूर्यंदाक्षि
णेकृत्वावस्त्रेणशिरःप्रावृत्य यज्ञोपवीतंदक्षिणकर्णेनि
धाय ॥ ॐ तस्यतस्यतुदेवानां भूतप्रेतपिशाचकाः ॥
मलमूत्रंमनुष्याणां ममदोषोनदीयते ॥ इतिमलमूत्रो
त्सर्जनमंत्रः ॥ ५ ॥ ॐ उत्तिष्ठंतुसुराःसर्वे यक्षरा
क्षसकिन्नराः ॥ पिशाचागुह्यकाश्चैव मलमूत्रंकरो
म्यहम् ॥ इति द्वितीयोमलमूत्रोत्सर्जनमंत्रः ॥ ६ ॥
इतिमंत्रेणतालत्रयंकृत्वाशौचसमये सुरादीनामुच्चा

॥१॥

टनंकुर्यात् ॥ ॐ गुदं चावस्करद्वारं पवित्रौर्निर्मलैर्ज
 लैः ॥ धौतं करतलेनैव गुदाशौचं भवेद्भुवम् ॥ इति गु
 दाशुद्धिमंत्रः ॥ ७ ॥ येन त्वां खनति ब्रह्मा येन त्वां रु
 द्रकेशवौ ॥ तेन त्वाहं खनिष्यामि शुद्ध्यर्थं करपाद
 योः ॥ इति मृत्तिकाहरणमंत्रः ॥ ८ ॥ अश्वक्रांतरेथ
 क्रांते विष्णुक्रांतरेवमुंधरे ॥ मृत्तिके हरमेपापं यन्मया
 पूर्वसंचितम् ॥ इति मृत्तिकाशुद्धिमंत्रः ॥ ९ ॥ एका
 लिंगे गुदे पंच तथा वामकरे दश ॥ उभयोः सप्त दातव्या
 चरणौ च त्रिभिस्त्रिभिः ॥ इति गृहस्थस्य प्रमाणम् ॥

रा०
॥२॥

प०

ब्रह्मचारिणां द्विगुणम् ॥ वानप्रस्थस्य त्रिगुणम् ॥ सं
न्यासिनां रामभक्तानां चतुर्गुणम् ॥ इति मृत्तिकानि
यमः ॥ १० ॥ ॐ जलं दहति पापानि कमंडलायत
नं भवेत् ॥ गंगातोयसमं नित्यं जलपात्रं च शुद्ध्यति ॥
इति तुंबिकापात्रशुद्धिमंत्रः ॥ ११ ॥ ॐ जले चाग्निः
स्थले चाग्निरग्निश्च वायुमंडले ॥ त्रिभिरग्निप्रकाशैश्च
काष्ठपात्रं च शुद्ध्यति ॥ इति काष्ठपात्रशुद्धिमंत्रः
॥ १२ ॥ आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजाः पशुवसूनि च ॥ ब्र
ह्मप्रज्ञां च मेधां च त्वन्नो देहि वनस्पते ॥ इति दंतकाष्ठ

॥२॥

च्छेदनमंत्रः ॥ १३ ॥ खदिरश्चकरंजश्च कदंबश्च व
 टस्तथा ॥ चिंचिणीविणुपादश्च आम्रोनिंबस्तथैव च
 ॥ १ ॥ अपामार्गश्च बिल्वश्च अर्कश्चोदुंबरस्तथा ॥
 एते प्रशस्ताः कथिताः दंतधावनकर्मणि ॥ २ ॥ इति
 दंतकाष्ठग्रहणविधिः ॥ १४ ॥ ॐ दंतरूपमधोगंच
 दंतधावनमुत्फलम् ॥ कुर्वन्ति च त्रयो देवाममदोषो न दी
 यतां ॥ इति दंतधावनमंत्रः ॥ १५ ॥ दक्षिणे पश्चिमे
 यो वै दंतधावनमाचरेत् ॥ तस्य स्नानफलं नास्ति त
 दन्यस्यां समाचरेत् ॥ १ ॥ अथ स्नानविधिः ॥ प्रवा

रा०
॥३॥

हेसन्मुखेस्नानं तडागेरविसन्मुखे ॥ कूपेवाप्यांत
थापूर्वं गृहेस्नानंतथोत्तरं ॥ १ ॥ प्रवाहेशतधेनुश्चत
डागेदशधेनुकं ॥ कूपेवाप्यामेकधेनुर्गृहेस्नानंतुकेव
लम् ॥ २ ॥ आचम्यषडंगन्यासंकुर्यात् । ॐ वाक्
ॐ वाक् । ॐ प्राणः ॐ प्राणः । ॐ चक्षुः ॐ
चक्षुः । इतिप्राणायाममलापकर्षणंस्नानंचकृत्वा ना
भिमात्रेजलेस्थित्वा ॥ ॐ विष्णुः ॐ विष्णुः ॐ
विष्णुः इत्याचमनमंत्रः ॥ ॐ आद्यपुराणपुषोत्त
मायब्रह्मणेनमः ॥ ॐ अद्यश्रीब्रह्मणो द्वितीये परा

प०

॥३॥

धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविं
 शतिमे कलियुगे । जंबुद्वीपे । भरतखंडे आर्याव
 र्ते । अमुकसंवत्सरे । अमुकमासे । अमुकपक्षे । अ
 मुकतिथौ । अमुकवासरे । अमुकतर्थे । अमुकक्षे
 त्रे । अमुकगोत्रः अमुकदासः । श्रीसीतारामकैक
 र्यसिद्ध्यर्थे प्रातःस्नानमहं करिष्ये ॥ इतिसंकल्पः ॥
 ॐ ब्रह्मनामसहस्रेण शिवनामशतेन च ॥ विष्णो
 र्नामसहस्रेण शिखाबंधकरोम्यहम् ॥ इति शिखाबंध
 धनमंत्रः ॥ १६ ॥ ॐ ब्रह्मपुत्रिशिखायांच ब्रह्मदंड

रा०
॥४॥

तपस्वानि ॥ सर्वदेवनमस्कारः शिखामुक्तिकरोम्य
हम् ॥ इतिशिखामुक्तिमंत्रः ॥ १७ ॥ ॐ स्नानसंध्यांज
पंहोमंध्ययनंदेवतार्चनं ॥ शिखाग्रंथिविनाकुर्याच्छूद्र
एवनसंशयः ॥ १ ॥ (भोजने शयने संगे तथामा
गोपिसर्पिणे ॥ व्यवहारे तथाशौचे शिखाग्रंथिविव
र्जयेत्) ॥ इतिशिखाप्रमाणविधिः ॥ १८ ॥ जलेप्र
णवात्मकं त्रिकोणं कृत्वाऽष्टदलमंडलं विलिख्य सूर्यमं
डलादंकुशमुद्रयासर्वतीर्थान्यावाह्य ॥ ॐ ब्रह्मांडो
दरतीर्थानि करैः स्पृष्टवानितरेवे ॥ तेन सत्येन मे देव

प०

॥४॥

तीर्थं देहि दिवाकर ॥ १ ॥ ॐ गंगे च यमुने चैव गोदाव
 रिसरस्वति ॥ नर्मदे सिंधुकोवरि जले स्मिन्सन्निधिं
 कुरु ॥ इति स्नानमंत्रः ॥ १९ ॥ ॐ नमो भगवते रघुनंद
 नाय रक्षोघ्न विशदाय मधुरप्रसन्नवदनायामिततेजसे
 बलाय रामाय विष्णवे नमः ॥ ॐ क्लीं तेजसे रांतारक
 ब्रह्म स्वाहा इति मंत्रेण वामहस्तेनाच्छादितं दक्षिणह
 स्तस्थं जलं सकृदभिमंत्र्य दक्षिणनासारंध्रेणाघ्राय
 तज्जलं शरीरांतर्गतं सर्वलुलुपमाक्षालितं तत्कृष्णव
 र्णं ध्यात्वा वामनाद्यानिर्गतं पुनर्हस्तमागतमिति वि

रा०
॥५॥

भाव्य नामभागे कल्पितायां वज्राशिलायां ॐ रःअ
स्त्रायफट् इतिमंत्रेण गाढमास्फालयेत् इत्यघमर्षणं
॥ २० ॥ ततोहस्तौ प्रक्षाल्याचम्य सूर्यमंडले इष्ट
देवस्यरूपंध्यायेत् ॥ अमुकदेवतायैनमः ॥ इति
तद्गायत्र्यात्रिवारंजलंनिक्षिपेत् ततोगायत्रींजपेत् ॥
ॐदाशरथयाविद्महे ॥ सीतावल्लभायधीमहि ॥ त
न्नोरामःप्रचोदयात् ॥ ॐ दाशरथायअंगुष्ठाभ्यांन
मः ॥ ॐविद्महेतर्जनीभ्यांनमः ॥ ॐसीतावल्लभाय
मध्यमाभ्यांनमः ॥ ॐ धीमहिअनामिकाभ्यांन

प०

॥५॥

मः ॥ ॐ तन्नो रामः कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ प्रचोद
यात् करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ इति करन्यासः ॥
ॐ दाशरथाय हृदयाय नमः ॥ ॐ विद्महे शिरसे स्वा
हा ॥ ॐ सीतावल्लभाय शिखायै वषट् ॥ ॐ धीमहि
कवचाय हुं ॥ ॐ तन्नो रामः नेत्राभ्यां वौषट् । ॐ प्रचो
दयात् अस्त्राय फट् ॥ इति हृदयादिन्यासः ॥ ॐ ह्रीं ह्रीं
रां रामाय नमः ॥ इति रामगायत्रीजपः ॥ अथ रा
मगायत्रीमंत्रजपः ॥ ॐ क्लृं क्लृं क्लूं क्लूं क्लौं क्लूं ॥ ॐ
क्लृं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ क्लीं तर्जनीभ्यां नमः ॥ ॐ

रा० ॐ क्लृमध्यमाभ्यांनमः ॥ ॐ क्लृअनामिकाभ्यांनमः ॥ ॐ प०
 ॥६॥ क्लृकौकनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ ॐ क्लृः करतलकरपृ
 ष्ठाभ्यांनमः ॥ इतिकरन्यासः ॥ ॐ क्लृहृदयायनमः ॥
 ॐ क्लृशिरसेस्वाहा ॥ ॐ क्लृशिखायैवौषट् ॥ ॐ क्लृ
 कवचाय हुं ॥ ॐ क्लृनेत्राभ्यांवौषट् ॥ ॐ क्लृः अस्त्राय
 फट् ॥ इतिहृदयादिन्यासः ॥ इतिरामगायत्रीमंत्र
 जपः ॥ ततोमंत्रन्यासः ॥ ॐ ब्रह्मरंध्रेरांनमः ॥ ॐ
 भ्रुवोर्मध्येरांनमः ॐ हृदिमांनमः ॥ ॐ नाभौयंन ॥६॥
 मः ॥ ॐ लिंगेनंनमः ॥ ॐ पादयोःमःनमः ॥ इति

अक्षरन्यासः ॥ अथध्यानम् ॥ ॐ नीलाम्भोधरकां
 तिकायमनिशं वीरासनाध्यासितं मुद्रांज्ञानमयीं
 दधानमपरं हस्तांबुजंजानुनि ॥ सीतांपार्श्वगतांसरो
 रुहकरां विद्युन्निभांराघवं पश्यंतंमुकुटांगदादिवि
 विधैः कल्पोज्ज्वलांगंभजे ॥ इतिध्यानम् ॥ अथच
 तुःसंप्रदायस्यधामक्षेत्राणिलिख्यंते ॥ ॐश्रीरामा
 नन्दगुरुप्रमाणअयोध्याधर्मशाला ॥ चित्रकूटमुख
 विलास ॥ गोदावरीप्रदक्षिणा ॥ क्षेत्रधनुषतीर्थ ॥ रा
 मनाथधाम ॥ अच्युतगोत्र ॥ शुक्लवर्ण ॥ सीताइष्ट ॥

रा०
॥७॥

जानकीमंत्र ॥ ॐ क्लींरैरैरैजानकीनाथायनमः ॥ इ प०
तिद्वादशाक्षरमंत्रः ॥ ॐ रामउपासीउपासनामंत्रः ॥
ॐ क्लींरंरामायनमः ॥ इत्यष्टाक्षरमंत्रः ॥ अथयुग
लमंत्रः ॥ ॐ क्लींहींहींहींसीतावल्लभायनमः ॥ इति
द्वादशाक्षरमंत्रः ॥ राघवानंदमहाप्रसादमंत्रः ॥
ॐ अन्नं ब्रह्म रसो विष्णुर्भोक्ता देवो महेश्वरः ॥ एवं
ज्ञात्वा तु यो भुंक्ते अन्नदोषैर्न लिप्यते ॥ अथ रामतार
कमंत्रः ॥ ॐ क्लीं तेजसे रंतारक ब्रह्म स्वाहा ॥ इति द्वा ॥७॥
दशाक्षरमंत्रः ॥ अनंतशाखा ॥ सामीप्यमुक्ति ॥ श्र

वणद्वार ॥ लक्ष्मीआचार्य्य ॥ विश्वामित्रऋषिः ॥
 योगवासिष्ठमुनिः ॥ हनुमान्देवता ॥ हनुमान्मंत्रः ॥
 ॐ-हां-हीं-हूं-हैं-हौं-हः ॥ इतिषट्क्षरमंत्रः ॥ राम
 गायत्री ॥ ऋग्वेद ॥ हरिनामअहार ॥ विष्वक्सेनपा
 र्षद ॥ कमलादेवी ॥ सूर्यवंशी ॥ शुद्धासिंहासन ॥ कि
 रीटमुकुट ॥ धनुषबाण ॥ ऊर्ध्वपुंड्रतिलक ॥ श्रीसंप्र
 दाय ॥ वैजयंतीमाला ॥ इतिश्रीरामानंदवैष्णवाः
 ॥ १ ॥ संस्कृतेपि । शतानंदउवाच ॥ अथवक्ष्येश्रीगुरु
 णांसंप्रदायचतुष्टयं ॥ तत्रापिप्रथमंश्रीमद्रामानुजगु

रा० रोःक्रमात् ॥ १ ॥ रामानुजगुरुः किंवा ध्यानस्थानं किं प०
 ॥ ८ ॥ मुच्यते ॥ किंक्षेत्रं किंच तीर्थं स्यात् किं धामाथ प्रकीर्ति
 तम् ॥ २ ॥ तथा सुखविलासः कः किमिष्टं काउपासना ॥
 कादीक्षाः किञ्चनामस्यान्मंत्रं किंवा ऋषिश्चकः ॥ ३ ॥
 देवताकाचकथिता वैष्णवाः कइहोदिताः ॥ काशिखा
 किंच गोत्रं स्यात्काशाखा वसनंतु किम् ॥ ४ ॥ मे
 खला अंचलाकंथा वाथसूत्रं कथं भवेत् ॥ किमासनं
 चकः संगः को गुणश्च प्रकीर्तितः ॥ ५ ॥ काभिक्षा किं ॥ ८ ॥
 चपात्रं स्यात्कामुद्रा तिलकः कथम् ॥ आनंदः कश्चकः

शंखः कामालाकिंच तंत्रकम् ॥ ६ ॥ किंचातिगु
 हंकाभक्तिः किंगुहंकथितंबुधैः ॥ एतेषांप्रश्नसशीना
 मुत्तरं कथयप्रभो ॥ ७ ॥ सनत्कुमारउवाच ॥ ध्या
 नस्थानंचशिरसिसहस्रदलपंकजे ॥ अयोध्यानग
 रीक्षेत्रंधनुःकोटिश्रुतीर्थकम् ॥ ८ ॥ रामनाथाख्य
 कंधामबहुभिः परिकीर्तितं ॥ तथासुखाविलासः स्या
 च्चित्रकूटाख्यपर्वतं ॥ ९ ॥ इष्टंविदेहतनयारघुना
 थउपासना ॥ ऋग्वेदस्तुचवेदः स्यान्नामश्रीहरिना
 मकम् ॥ १० ॥ षडक्षरं महामंत्रं कथितंरामतारक

रा०

॥१॥

म् ॥ योगवासिष्ठकं नाम ऋषिश्च कौशिको मुनिः ॥ ११ ॥
देवता हनुमान् प्रोक्ता वैष्णवश्च श्रीवैष्णवः ॥ शिखा वै
स्वर्गनगरी गोत्रं चाच्युत गोत्रकम् ॥ १२ ॥ शाखा अनंत
शाखा च वसनं शुक्लमेव च ॥ कौपीनं च द्वयं कुर्यात्प्र
त्येकं द्वादशांगुलम् ॥ १३ ॥ मेखला कथिता ह्यत्र ति
स्रो वै मुंज मेखला ॥ अंचला शुक्लवस्त्रं स्याद्द्वस्तद्वयप्र
माणतः ॥ १४ ॥ पंचहस्तप्रमाणं च सप्तद्वोरकशोभि
नी ॥ प्रशस्ता कथिता कंथा शुक्लवस्त्रचतुष्टयम् ॥ १५ ॥
सार्द्धहस्तद्वयं कुर्यात्नामसूत्रैः सितैर्गुणैः ॥ आसनं

प०

॥१॥

कथितंचात्र शुक्लकृष्णाजिनासनम् ॥ १६ ॥ विष्णूपा
 सकसंगश्चसंगःसत्त्वगुणोगुणः ॥ तथाभिक्षाशुक्लभि
 क्षापात्रंचालाबुपात्रकम् ॥ १७ ॥ अत्रमुद्रातप्तमुद्राशं
 खचक्रगदादिकम् ॥ ऊर्ध्वपुंड्रंचतिलकंद्वादशांगेषुवि
 न्यसेत् ॥ १८ ॥ आनंदोविजयानंदःशंखश्चोदधिसं
 भवः ॥ मालाचक्रांकतुलस्याःशतमष्टोत्तरंतथा
 ॥ १९ ॥ अगस्त्यसंहितातंत्रंरामतत्वंतुगोपितम् ॥
 भक्तिस्तत्पादसेवात्रमनोवाक्कायकर्मभिः ॥ २० ॥
 गुह्यंश्रीवैष्णवानांचचरणामृतसेवनम् ॥ एवंयःसंप्र

रा० ॥१०॥ दायीस्यात्सहिवैष्णवउच्यते ॥ २१ ॥ इतिद्वितीयं प०
 धामक्षेत्रं ॥ श्रीरामानुजसंप्रदायनितरांचेतस्म
 तांसर्वदा योध्याधर्मविधायिनी शुभतरा शालाविला
 सस्तुसः ॥ सश्रयः शुभचित्रकूटशिखरीगोदावरी
 संक्रमः श्रीरंगाख्यसुधामकंशुभतरं क्षेत्रंधनुस्तीर्थक
 म् ॥ १ ॥ गोत्रंचाच्युतसंज्ञकंसुशुभदंशुकुश्ववर्णोभवे
 च्छ्रीमद्रामउपास्यएव भगवानिष्टा तु सीतासदा ॥
 आचार्याः कमलोर्ध्वपुंड्रतिलकं मंत्रंपरंतारकं, वि ॥१०॥
 श्वामित्रऋषिर्वसिष्ठमुनिकोदेवोभवेन्मासतिः ॥ २ ॥

सामीप्यं शुभमुक्तिरेव परमाशाखात्वनन्तामता, श्री
रामत्रिपदिर्मता तु कमला देवी तु पूज्योच्यते ॥ ऋग्वे
दो हरिनामकं त्वशनकंद्वारं तु कर्णं मतं विष्वक्सेनः सु
पार्षदो भवतु वै श्रीवैष्णवानां सदा ॥ ३ ॥ ॥ इति तृती
यं धाम क्षेत्रं ॥ ३ ॥ भाषा ॥ श्रीनिम्बादित्यगुरुप्रमाण
मथुराधर्मशाला ॥ क्षेत्रगोमती ॥ वृन्दावनसुखवि
लास ॥ गोवर्धनपरिक्रमा ॥ द्वारावतीधाम ॥ रु
क्मिणी इष्ट ॥ गोपालउपासी ॥ वंशगोपालमंत्रः ॥ ॐ
ह्रीं गोपालाय गोचराय वंशशब्दाय नमो नमः ॥ गोपा

रा०

॥११॥

लगायत्री ॥ हंसशाखा ॥ सारूप्यमुक्ति ॥ नासिका
द्वार ॥ सनकादिकआचार्य ॥ नारदमुनि ॥ दुर्वा
साक्लृषि ॥ गरुडमंत्रः । ॐ ग्रांघ्रींग्रूंग्रैंग्रौंग्रैः ॥
इतिगरुडमंत्रः ॥ सामवेद ॥ श्रीभटमहाप्रसाद ॥
अच्युतगोत्र ॥ शुक्लवर्ण ॥ हरिनामअहार ॥ सु
षेणपार्षद ॥ निम्बादित्यवैष्णवाः ॥ ४ ॥ संस्कृते
पि ॥ निम्बादित्यानुयायिनांसर्वदासुखदायिनी ॥
मथुराधर्मशालास्यात्क्षेत्रंतुगोमतीमतं ॥ १ ॥ वृन्दा
वनविलासः स्यादोवर्धनपरिभ्रमः ॥ द्वारावतीसु

प०

॥११॥

धामस्यादिष्टातुरुक्मिणीभवेत् ॥ २ ॥ श्रीगोपालउपा
स्यश्ववंशगोपालमंत्रकः ॥ हंसशाखासारूप्यमुक्ति
गोपालत्रिपदिर्मता ॥ ३ ॥ सनकादिकआचार्यो
द्वारंतुनासिकाभवेत् ॥ मुनिस्तुनारदश्चैवदुर्वासाश्च
पिरुच्यते ॥ ४ ॥ गरुडोदेवताचैवसामवेदस्तथैवच ॥
शुक्लवर्णोऽच्युतंगोत्रमहारोहरिनामकम् ॥ ५ ॥ सुषेणः
पार्षदश्चैववैष्णवानांतुसर्वदा ॥ ६ ॥ इतिधामक्षेत्रम्
॥ ६ ॥ भाषा ॥ ॐ श्रीविष्णुस्वामीगुरुप्रमाण ॥ विष्णुकां
चीधर्मशाला ॥ मार्कण्डेयक्षेत्र ॥ इंद्रगुप्तमुखविलास ॥

रा०

॥१२॥

सायुज्यमुक्ति ॥ लक्ष्मीइष्ट ॥ जगन्नाथउपासी ॥
तुलसीमंत्रः ॥ ॐ क्लीं वृन्दायै नमः त्रिपुरारीशा
खा ॥ वामदेवआचार्य्य ॥ पुरुषोत्तमधाम ॥ नेत्र
द्वार ॥ हरिनामअहार ॥ सुनंदपार्षद ॥ यजुर्वेद ॥
अच्युतगोत्र ॥ शुक्लवर्ण ॥ वटेकृष्णपरिक्रमा ॥ ज
लविंबऋषिः ॥ नाद्यादेवता ॥ इतिश्रीविष्णुस्वामी
वैष्णवाः ॥ ६ ॥ संस्कृतेपि ॥ विष्णुस्वाम्यनुयायिनां
सर्वदाशुभदायिनी ॥ विष्णुकांचाधर्मशालामार्कंडं
क्षेत्रकंमतम् ॥ १ ॥ इंदुस्मनविलसः स्यात् सायुज्यं

प०

॥१२॥

मुक्तिरुच्यते ॥ जगन्नाथउपास्यस्स्यादिष्टातुकम
 लातथा ॥ २ ॥ श्रीतुलसीमंत्रः परमः त्रिपुरारिःशा
 खोच्यते ॥ आचार्योवामदेवश्चद्वारंतुनयनंमतम्
 ॥ ३ ॥ पुरुषोत्तमाख्यंधामचाहारोहरिनामकम् ॥
 सुनंदः पार्षदः प्रोक्तोयजुर्वेदस्तथैवच ॥ ४ ॥ शु
 क्लोवर्णोऽच्युतंगोत्रंवटेकृष्णपारिभ्रमः ॥ जलविंब
 श्रर्षिर्भवेन्नादिकादेवतातथा ॥ ५ ॥ एतास्संज्ञाःशु
 भतरावैष्णवानांतुसर्वदा ॥ ६ ॥ इतिधामक्षेत्रं ॥ ७ ॥
 ॐ श्रीमाधवाचार्यगुरुप्रमाण ॥ अवंतिकापुरी

रा०

॥१३॥

धर्मशाला ॥ बद्रिकाश्रमधाम ॥ नैमिषारण्यसुखवि
लास ॥ अंगपातक्षेत्र ॥ सावित्रीइष्ट ॥ ब्रह्मउपासी ॥
विष्णुहंसमंत्र ॥ हंसदेवता ॥ सालोक्यमुक्ति ॥ मु
खद्वार ॥ त्रिकालआचार्य्य ॥ अद्वैतशाखा ॥ अच्यु
तगोत्र ॥ शुक्लवर्ण ॥ हरिनामअहार ॥ परमहंसऋषि ॥
नंदपार्षद ॥ अथर्ववेद ॥ इतिश्रीमाधवाचार्य्यवैष्ण
वाः ॥ ८ ॥ संस्कृतेपि ॥ श्रीमाधवानुयायिनांसर्वदा
सुखदायिनी ॥ अवंतिकाधर्मशालाक्षेत्रंचैवांगपात
कम् ॥ १ ॥ श्रीबद्रिकाश्रमंधामहंसस्तुदेवतामता ॥

प०

॥१३॥

विलासोनैमिषारण्यामिष्टातुसावित्रिमाता ॥ २ ॥ उ
 पास्यं परमं ब्रह्मसालोक्यं मुक्तिरेव च ॥ श्रीविष्णुहंस
 मंत्रोद्धारंतु वदनं भवेत् ॥ ३ ॥ अद्वैतशाखासुखदाहा
 रस्तु हरिनामकं ॥ शुक्लो वर्णोऽच्युतं गोत्रमाचार्य
 स्रिकालोमतः ॥ ४ ॥ नंदाख्यः पार्षदश्चैवाथर्ववेद
 स्तथैव च ॥ ऋषिः श्रीपरमहंसो वैष्णवानां तु सर्वदा
 ॥ ५ ॥ इति धामक्षेत्रं ॥ ९ ॥ चतुरो भ्राता ॥ द्रावि
 डनगरी ॥ माता वरुणावती ॥ पिता अगस्त्यमुनि ॥
 गुरुधर्मऋषि ॥ स्वर्गनगरी ॥ अच्युतगोत्रः ॥ शुक्लवर्णः ॥

ग० अनंतशाखा ॥ श्वसनवेद ॥ निष्कामभिक्षा ॥ रं प०
॥१४॥ गनाथधाम ॥ तोताद्रिसुखविलास ॥ मैलकोटापा
ट ॥ हरिनामअहार ॥ परमवद्रिकाश्रमक्षेत्र ॥ मठ
वैकुंठ ॥ लक्ष्मीदेवी ॥ नारायणदेवता ॥ पूजाअक्षय
वटकी ॥ शुक्लसंप्रदाय ॥ उखलअखाडा ॥ शून्यस्था
न ॥ सुमेरुपरिक्रमा ॥ बीजमंत्रः ॥ इतिचतुस्संप्रदायि
नां धामक्षेत्रम् ॥ १० ॥ संस्कृतेपि ॥ चत्वारोभ्रात
रश्चैवजगतिधर्मस्थापकाः ॥ मातावारुणवंतीस्यात् ॥१४॥
पिताऽगस्त्यस्तथैवच ॥ १ ॥ ऋषिश्चगुरुधर्मस्यात्

स्वर्नगरीतथैवच ॥ अच्युताख्यं सुगोत्रं स्याच्छुक्लवर्ण
स्तथैवच ॥ २ ॥ अनन्ताख्याशाखास्यात्श्वसनाख्य
श्चवेदोवै ॥ निष्कामाख्याचभिक्षास्याद्धामकरंगना
थकं ॥ ३ ॥ तोताद्रिसुखविलासोमैलकोटाख्यपाटकं ॥
आहारोहरिनामश्चक्षेत्रंचवद्रिकाश्रमं ॥ ४ ॥ देवोना
रायणोभवेद्धेवलिक्ष्मीस्तथैवच ॥ वैकुण्ठमंदिरंचैव
अक्षयवटस्यपूजनं ॥ ५ ॥ शुक्लाख्यः संप्रदायश्चाऽऽखा
डाख्यं स्यादुखलाख्यकं ॥ शून्यं स्थानं बीजमंत्रः सुमे
रोराभ्रमोभवेत् ॥ ६ ॥ इति चतुस्संप्रदायानुगानांधा

रा०

॥१५॥

मक्षेत्रसंपूर्णम् ॥ ११ ॥ भद्ररूपन्तप्तचक्रन्तुलसीगोपी
मृत्तिका ॥ रामकृष्णमन्त्रश्चशिखासूत्रकमण्डलुः ॥
धौतवस्त्रंगुरोर्वाक्यंदशलक्षणवैष्णवाः ॥ अथतिलक
विधिः । ॐ ललाटेकेशवन्ध्यायेन्नारायणमथोदरे ॥
वक्षःस्थलेमाधवंचगोविन्दंकंठकूबरे ॥ १ ॥ विष्णुंचद
क्षिणेकुक्षौतद्वाहौमधुसूदनं ॥ त्रिविक्रमंकंधेरतुवाम
नंवामपार्श्वके ॥ २ ॥ श्रीधरंबाहुकेवामेहृषीकेशंतुकं
धरे ॥ पृष्ठेतुपद्मनाभंचत्रिकंदामोदरंन्यसेत् ॥ ३ ॥
इतितिलकंकृत्वा ॥ अथभूतशुद्धिः ॥ ॐ प्रातरु

प०

॥१५॥

तथायशौचंस्नानंचकृत्वा ॥ मूलमंत्रां त्रिवारं पाठित्वा ॥
॥ आचम्य ॥ ॐ कारमध्ये स्वगुरुं श्रीरामचंद्रं च
ध्यात्वा ॥ भूतशुद्धिं कृत्वा ॥ यं रं लं वं शं हं सो हं यं
वायुबीजेन षोडशवारं जपन् पापपुरुषं विशोषयेत् ॥
रं अग्निबीजेन चतुःषष्टिवारं जपन् पापपुरुषं प्रज्वाल
येत् ॥ वं वरुणबीजेन भस्मोच्चाटनं कुर्यात् शचद्रबी
जेनामृतवृष्टिकरणं तेन शरीरोत्पत्तिं विभाव्य लंपृथ्वी
बीजेन देहं दृढं कृत्वा ॥ हं आकाशबीजेन देहसुषिराणि
भावयेत् ॥ एकैकं बीजं पूरक १६ कुंभक ६४ रेचकैः ३२

रा०
॥१६॥

षट्बीजैः प्राणायामद्वयं कुर्यात् ॥ इति भूतशु
द्धिः ॥ द्विप्रणवमध्येरांबीजं हस्तमध्ये लिखितं हस्त
संपुटं कृत्वा ॥ मूलमंत्रं सप्तवारं जपित्वा ॥ द्वाद
शतिलकं कुर्यात् ॥ ॐ रां रामाय नमः ॥ लला
टे रां रां नाभौ रां रां हृदि रां रां कंठे रां रां दक्षिणकुक्षौ
रां रां दक्षिणबाहौ रां रां दक्षिणस्कंधे रां रां वामकुक्षौ
रां रां वामबाहौ रां रां वामस्कंधे रां रां कटिपृष्ठे रां रां
कंठपृष्ठे रां रां हस्तौ प्रक्षाल्य मूर्ध्नि सेचनं कुर्यात् ॥ ॥१६॥
इति तिलकं ॥ ॐ रां रां ॐ रां रां ॐ रां रां इत्या

चमनमंत्रः ॥ ॐ रांरांदक्षिणकरंप्रक्षाल्य ॥ ॐ रांरां
 वामकरंप्रक्षाल्य । ॐ रांरांमार्जनं ॥ ॐ रांरांपाद
 योः ॥ ॐ रांरांनाभौ । ॐ रांरांशिरशि । ॐ रांरांभुजे
 ॐ रांरांमुखे ॥ ॐ रांरांदक्षिणनासापुटे ॥ ॐ रांरां
 वामनासापुटे । ॐ रांरांदक्षिणनेत्रे ॥ ॐ रांरांवामनेत्रे
 ॥ ॐ रांरांदक्षिणकर्णे ॥ ॐ रांरांवामकर्णे ॥ रांरांद
 क्षिणस्कंधे ॥ ॐ रांरांवामस्कंधे ॥ ॐ रांरांइत्याचम
 नं ॥ अथप्राणप्रतिष्ठा ॥ ॐ रांरांबीजंषोडशवारं जप
 न्पूरकं ॥ १६ ॥ ॐ रांराचतुःषष्टिवरं जपान् कुं

रा०
॥१७॥

भक्तं ६४ ॥ ॐ रांरांबीजंद्वात्रिंशद्वारं जपन् रेच
कं ३२ ॥ इति प्राणायामः ॐ सोहं हंसः मम प्राण
इह स्थितः ॥ मम जीव इह स्थितः ॥ मम सर्वेन्द्रियाणि
वाङ्मनश्चक्षुश्रोत्रघ्राणप्राण इहागत्य सुखं चिरं ति
ष्ठंतु स्वाहा ॥ इति प्राणप्रतिष्ठा ॥ मूलमंत्रेण सर्वांग
न्यासं कुर्यात् । ॐ अस्य श्रीषडक्षरस्य श्रीराममंत्र
स्य श्रीजानकी ऋषिर्गायत्री छंदः ॥ श्रीरामो देवतारां
बीजं नमः शक्तिः रामायकीलकं श्रीसीतारामप्रीत्यर्थं
जपे विनियोगः ॥ इति संकल्पः ॥ अत्राचमनं प्राणायाम

प०

॥१७॥

मंचकारयेत् ॥ ॐ जानकी ऋषये नमः शिरसि ॥ गाय
त्री छंदसे नमः मुखे ॥ श्रीरामदेवतायै नमः हृदि । रां
बीजाय नमः गुह्ये ॥ नमः शक्तये नमः पादयोः ॥ रामाय
कीलकाय नमः सर्वांगे ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ
रां रीं रूं रैं रौं रः ॥ ॐ रां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ रीं तर्ज
नीभ्यां नमः ॥ ॐ रूं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ रैं अना
मिकाभ्यां नमः ॥ ॐ रौं कानिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ रः
करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ इति करन्यासः ॥ ॐ रां
हृदयाय नमः ॥ ॐ रीं शिरसे स्वाहा ॥ ॐ रूं शिखा

रा०
॥१८॥

यैवषट् ॥ ॐ रैकवचाय हुं ॥ ॐ रौनेत्राभ्यां वौष
ट् ॥ ॐ रः अस्त्राय फट् ॥ इत्यंगन्यासः ॥ ततः ताल
त्रयंकृत्वामूलमंत्रेण दशदिग्बंधनंकृत्वा ॥ ॐ रां र
क्षतुप्राच्यां ॥ ॐ रां रक्षतुदक्षिणे ॥ ॐ रां रक्षतुप्र
तीच्यां ॥ ॐ रां रक्षतुउदीच्यां ॥ ॐ रां रक्षतुआग्ने
य्यां ॥ ॐ रां रक्षतुनैऋत्यां ॥ ॐ रां रक्षतुवायव्यां
ॐ रां रक्षतुईशान्यां ॥ ॐ रां रक्षतुऊर्ध्वं ॥ ॐ रां रक्ष
तुअधोमां ॥ ॥ इति दिग्बंधनम् ॥ ॐ रां नमो मू
र्ध्नि ॥ रामायनमः नाभौ ॥ ॐ नमो नमः पाद

प०.

॥१८॥

योः ॥ इतिपदन्यासः ॥ ॐ रांनमोमूर्ध्नि ॥ ॐ रां
नमोभ्रवोर्मध्यं ॥ ॐ मांनमोहृदि ॥ ॐ यंनमोना
भौ ॥ ॐ नंनमोगुह्ये ॥ ॐमः नमःपादयोः ॥ इति
अक्षरन्यासः ॥ अथध्यानं ॥ रामरत्नमहंवंदेचि
त्रकूटपतिंहरिम् ॥ कोशल्याशुक्तिसंभूतं जानकीकं
ठभूषणम् ॥ ततःषट्सहस्रं राममंत्रजापं कुर्यात्
प्रतिदिनं ॥ अथ श्रीनारद पंचरात्रोक्त पूजामंत्रः ॥
ॐ त्वं पुरासागरोत्पन्नो विष्णुनाविधृतः करे ॥
नमंति सर्वभूतानि पांचजन्यनमोस्तु ते ॥ १ ॥

रा०

॥१९॥

इतिशंखप्रार्थनामंत्रः ॥ १ ॥ ॐ सर्ववाद्यमयीघंटा दे
वदेवस्यवल्लभा ॥ त्वन्निनादेनसर्वेषां शुभंभवति
शोभने ॥ इतिगरुडघंटामंत्रः ॥ २ ॥ ॐ ग्रांग्रींग्रूं
ग्रैंग्रौंग्रः ॥ ॐ उत्तिष्ठोत्तिष्ठश्रीराम उत्तिष्ठ जानकी
पते ॥ उत्तिष्ठकमलाकांतत्रैलोक्यमंगलंकुरु ॥ ३ ॥
ॐ उत्तिष्ठोत्तिष्ठभद्रन्ते उत्तिष्ठजगदीश्वर ॥ त्वयिउ
त्थायमानेतुउत्थितंभुवनत्रयं ॥ इतिउत्थापनमंत्रः
॥ ४ ॥ ॐ आगच्छभगवन्विष्णो स्वस्थानात्परमे
श्वर ॥ अहंपूजांकरिष्यामिसदात्वंसन्मुखोभव ॥ इ

प०

॥१९॥

त्यावाहनमंत्रः ॥ ५ ॥ ॐ सिंहासनेसुवर्णस्य नाना
 रत्नोपशोभिते ॥ अनन्तफणपत्रस्थउपविश्यासने
 प्रभो ॥ इत्यासनमंत्रः ॥ ६ ॥ ॐ स्नानार्थंस्वच्छ
 तोयानिगंधपुष्पयुतानिच ॥ पाद्यंगृहाणदेवेशभक्ता
 नुग्रहकारक ॥ इतिपाद्यमंत्रः ॥ ७ ॥ ॐ शंखतोयंस
 मानीतं गंधपुष्पादिवासितं ॥ अर्घ्यंगृहाणदेवेशप्री
 त्यर्थमेसदाप्रभो ॥ इत्यर्घमंत्रः ॥ ८ ॥ ॐ दधिदु
 ग्धंमधुसर्पिः शर्कराचतथाप्रभो ॥ समर्पयामिदेवेश
 प्रीत्यर्थंप्रतिगृह्यतां ॥ इतिमधुपर्कस्नानमंत्रः ॥ ९ ॥

रा०

॥२०॥

ॐ गंगासरस्वतीतापी पयोष्णीनर्मदार्कजा ॥ तज्ज ५०
लैःस्नापितोदेव तेनशांतिंकुरुष्वमे ॥ इतिस्नानमंत्रः
॥ १० ॥ ॐ गंगातोयंसमानीतंसुवर्णकलशोद्धृतं ॥ आ
चामंदेवदेवेश प्रीत्यप्रैथतिगृह्यतां ॥ इत्याचमनमं
त्रः ॥ ११ ॥ ॐ शीतवातोष्णसंत्राणं परलज्जानिवा
रणं ॥ सुवेपंधारयेद्यस्मात् वासोऽयंप्रतिगृह्यतां ॥
इतिवस्त्रमंत्रः ॥ १२ ॥ ॐ ब्रह्मणानिर्मितंसूत्रं विष्णु
ग्रंथिसमन्वितं ॥ इदंयज्ञोपवीतंच गृह्यतांतुजनार्द ॥२०॥
न ॥ इतियज्ञोपवीतमंत्रः ॥ १३ ॥ ॐ विष्णुःॐवि

षणुः ॐ विष्णुः । इत्याचमनमंत्रः ॥ १४ ॥ ॐ किरीट
 कुण्डलं हारकंकणांगदन्तूपुरं ॥ नानारत्नमयं अंगेभू
 षणं प्रतिगृह्यतां ॥ इति भूषणमंत्रः ॥ १५ ॥ मलयाच
 लसंभूतं शीतमानंदवर्द्धनं ॥ काश्मीरघनसाराढ्यं चं
 दनं प्रतिगृह्यतां ॥ इति चंदनमंत्रः ॥ १६ ॥ यथासीताच
 दयिता तथाचमंजरीहरे ॥ गृहाण तुलसीं तस्माच्चं
 दनेन तुमिश्रितां ॥ इति तुलसीसमर्पणमंत्रः ॥ १७ ॥ ॐ
 नमः श्रीरामचंद्राय नमो मंगलमूर्तये ॥ उत्तरीयमिदं व
 स्त्रं गृहाण करुणानिधे ॥ इति उत्तरीयवस्त्रमंत्रः ॥ १८ ॥

रा०

॥२१॥

ॐ विष्णुः ॐ विष्णुः ॐ विष्णुः ॥ इत्याचमनं ॥ कोम
लानिसुगंधीनिमंजरीसंयुतानिच ॥ तुलस्याः सुदला
न्येव गृहाणरघुवल्लभ ॥ इतितुलसीसमर्पणमंत्रः ॥ १९ ॥
ॐ नानाविधानिपुष्पाणि ऋतुकालोद्भवानिच ॥
मयार्पितानिसर्वाणि पूजार्थं प्रतिगृह्यतां ॥ इतिपु
ष्पमंत्रः ॥ २० ॥ ॐ वनस्पतिरसोत्पन्नः सुगंधाढ्यो
मनोहरः ॥ आग्नेयः सर्वदेवानांधूपोऽयं प्रतिगृह्यतां ॥
इतिधूपमंत्रः ॥ २१ ॥ ॐ घृतवर्तिसमायुक्तं तथाक
पूरसंयुतं ॥ दीपं गृहाण देवेश त्रैलोक्यतिमिरापहं ॥

प०

॥२१॥

इति दीपमंत्रः ॥ २२ ॥ ॐ अन्नंचतुर्विधं स्वादुरसैः
 षड्भिः समन्वितं ॥ भक्ष्यभोज्यसमायुक्तं नैवेद्यं प्रतिगृ
 ह्यतां ॥ इति नैवेद्यमंत्रः ॥ २३ ॥ शीतलं स्वादु शुद्धं च
 परातृप्तिकरं जलं ॥ समस्तदेवदेवेश प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्य
 तां ॥ इति जलसमर्पणमंत्रः ॥ २४ ॥ ॐ विष्णुः ॐ वि
 ष्णुः ॐ विष्णुः ॥ इत्याचमनमंत्रः ॥ २५ ॥ फलं
 नानाविधं स्वादु पक्वं शुद्धं सुशोधितम् ॥ मया सम
 र्पितं रामसंगृहाण कृपां बुधे ॥ इति फलसमर्पणमंत्रः
 ॥ २६ ॥ ॐ नागवल्लीदलं दिव्यं पूगीखदिरसंयुतम् ॥

रा०
॥२२॥

वक्रंसुरभिकृत्स्वादुताम्बूलं प्रतिगृह्यता ॥ इतितां
बूलमंत्रः ॥ २७ ॥ ॐ सुदीप्तघृतकर्पूरपूरितं सप्तवर्ति
कं ॥ आर्तिक्यंदेवदेवशंसगृहीष्वमयार्पितं ॥ इत्या
र्तिक्यमंत्रः ॥ २८ ॥ ॐ चन्द्रसूर्यसमाज्योतीराका
तारासमन्वितं ॥ शब्दभेर्यन्त्रिदेवेशसंगृहाणार्तिकंप्र
भो ॥ इति पुनरार्तिक्यमंत्रः ॥ २९ ॥ यन्मया भक्ति
योगेन पत्रं पुष्पं फलं जलं ॥ आवेदितं च नैवेद्यं तद्गृहा
णानुकंपया ॥ ३० ॥ ॐ आवृतां मृदु पुष्पाणां वनस्प
तिरसैर्युतां ॥ पुष्पांजलिं च दारुणामिसंगृहाण कृपा

प०

॥२२॥

निधे ॥ इतिपुष्पांजलिमंत्रः ॥ ३१ ॥ स्वर्णरत्नमयीं
 स्वामिन्तुलसीपुष्पसंयुतां ॥ दक्षिणाचैवदेवेशसंगृ
 हाणमयार्पितां ॥ इतिदक्षिणासमर्पणमंत्रः ॥ ३२ ॥ श्री
 रामगोविंदमुकुंदकृष्ण श्रीनाथविष्णोभगवन्मुरारे ॥
 श्रीवल्लभानन्त जगन्निवास श्रीरामराजेन्द्र नमोनम
 स्ते ॥ इतिस्तुतिः ॥ ३३ ॥ ॐ उपचारैः समस्तैस्तु यत्पू
 जाचमयाकृता ॥ तत्सर्वपूर्णतांयातुअपराधक्षमस्व
 मे ॥ इतिअपराधक्षमापनमंत्रः ॥ ३४ ॥ ॐ यानिकानिच
 पापानिजन्मान्तरकृतानिच ॥ तानितानिविनश्यं

रा०
॥२३॥

तिप्रदक्षिणापदेपदे ॥ इतिप्रदक्षिणामंत्रः ॥ ३५ ॥ ॐ
त्राहिमांपापिनंघोरंधर्माचारविवर्जितं ॥ नमस्कारे
णदेवेशसंसारार्णवपातिनम् ॥ इतिनमस्कारमंत्रः
॥ ३६ ॥ त्वच्चरणाचलांभक्तिंत्वजनानांचसंगमः ॥
देहिरामकृपासिंधोमह्यंजन्मनिजन्मनि ॥ इतिप्रार्थ
नामंत्रः ॥ ३७ ॥ ॐ नीलांभोधरकांतिकायम
निशंवीरासनाध्यासिनं । मुद्रांज्ञानमयींदधानमप
रंहस्तांबुजंजानुनी ॥ सीतांपार्श्वगतांसरोरुहकरां
विद्युन्निभांराघवं । पश्यंतंमुकुटांगदादिविविधैः क

प०

॥२३॥

ल्पोज्ज्वलांगंभजे ॥ इति ध्यानं ॥ ३८ ॥ क्षीरसागरम
 ध्ये च शेषशय्यामहाशुभा ॥ तस्यां स्वपिहि देवेश कु
 रु निद्रां जगत्पते ॥ इति शयनमंत्रः ॥ ३९ ॥ ॐ त
 च्छय्या सुप्तो विष्णुर्लक्ष्मीचरणसेवनं ॥ प्रणमंति सु
 राः सर्वे ब्रह्माभृगुश्च नारदः ॥ इति चरणसेवनमंत्रः ॥ ४० ॥
 ॐ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं परात्परं ॥ पूजि
 तोस्मि मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ ४१ ॥ आवाहनं न
 जानामि न जानामि विसर्जनं ॥ पूजां भक्तिं न जाना
 मित्वं गतिः परमेश्वर ॥ इति विसर्जनमंत्रः ॥ ४२ ॥

रा०
॥२४॥

इतिपंचरात्रोक्तपूजामंत्राः ॥ ॐ विमलायै नमः । उ
त्कर्षणायै नमः । ज्ञानायै नमः । क्रियायै नमः । योगायै
नमः । ॐ प्रह्वयै नमः । सत्यायै नमः । ईशानायै नमः । अ
नुग्रहायै नमः । ॐ भगवते नमः । सर्वात्मने नमः । योग
योग्यपद्मपीठात्मने नमः । ॐ रांरामाय नमः स्वा
हा । ॐ रांरींस्त्रींरौंरः । श्रीसीतायै स्वाहा । अग्नये नमः ।
शंशाङ्गाय नमः । शरेभ्यो नमः । हनुमते नमः । सुग्री
वाय नमः । भरताय नमः । विभीषणाय नमः । लक्ष्म
णाय नमः । शत्रुघ्नाय नमः । अंगदाय नमः । जाम्बु

प०

॥२४॥

वतेनमः । सुराष्ट्रायनमः । अकोपायनमः । धर्म
 पालायनमः । सुमंतायनमः । इंद्रायनमः । यमा
 यनमः । निर्ऋतयेनमः । वसुधारणायनमः । वाय
 वेनमः । सूर्यायनमः । अनंतायनमः । ब्रह्मणेनमः ।
 शक्तयेनमः । त्रिशूलायनमः । षट्पदनायनमः । वज्रा
 यनमः । शंखायनमः । चक्रायनमः । गदायनमः ।
 पद्मायनमः । मूलमंत्रेण पूजांकृत्वा । पश्चात्षट्पद
 क्षपुरश्चरणं जपेत् । दशांशेन होमं । होमदशांशेन त
 र्पणं । तर्पणदशांशेन मार्जनं । मार्जनदशांशेन

रा०
॥२५॥

वैष्णवब्राह्मणभोजनं॥ अगस्त्यउवाच॥ मंत्ररूपंप्रवक्ष्या
मिशृणुनारदतत्परः ॥ रकारादिमकारांतंमंत्रं षड्व
र्णसंयुतं ॥ १ ॥ षडक्षरात्मकंमंत्रं तारकंब्रह्मवाचकं ॥
राजेंद्रंराघवंरामं राजानंरघुनंदनम् ॥ २ ॥ राजी
वलोचनंवंदे रावणारिरघूत्तमं ॥ रामचंद्रंरघुपतिंप्रप
द्येरावणांतकम् ॥ ३ ॥ माहिषंगुंगलंप्रेष्ठं सर्वेषांचदि
वौकसां ॥ ब्रह्मविष्णुशिवानांचभवानीनांविशेषतः
॥ ४ ॥ पुष्करादीनितीर्थानिगंगाद्यास्सरितस्तथा ॥
वासुदेवादयोदेवावसंतितुलसीदले ॥ ५ ॥ शालग्राम

प०

३७२७

रा३६

॥२५॥

शिलायत्रयत्रद्वारावतीशिला ॥ उभयोः संगमोयत्र
मुक्तिस्तत्रनसंशयः ॥ ६ ॥ ॐ जलविंबायविद्महे
नीलपुरुषायधीमहि ॥ तन्नोअंबुप्रचोदयात् ॐ जल
विंबायअंगुष्ठाभ्यांनमः ॥ विद्महेतर्जनीभ्यांनमः ॥
नीलपुरुषायमध्यमाभ्यांनमः ॥ धीमहिअनामिका
भ्यांनमः ॥ तन्नोअंबुकनिष्ठिकाभ्यांनमः ॥ प्रचोदया
त्करतलकरष्टुष्ठाभ्यांनमः । इतिकरन्यासः । ॐ जल
विंबायहृदयायनमः ॥ विद्महेशिरसेस्वाहा ॥ नीलपुरु
षायशिखायैवाषट् ॥ धीमहिकवचायहं ॥ तन्नोअंबुने

रा०
॥२६॥

त्राभ्यांवौषट् ॥ प्रचोदयातअस्त्रायफट् ॥ इतिअंगन्या
सः ॥ जंजंवंवलंलं जलबिंबायनमः ॥ इतिजलगायत्री
मंत्रः ॥ इतिरामपटलंसंपूर्णम् ॥ अथऋग्वेदेपञ्चसं
स्काराः ॥ अथमुद्राविधिः ॥ श्रीरामपूजामध्येमुद्रांधार
येत् ॥ ॐ श्रीरामंनत्वामुद्राः पञ्चतत्त्वतोयआत्मनो
निर्धारयेत् ॥ सश्रीरामस्यानुचरोभवति ॥ इतिऋ० प्र
थमःसंस्कारः । ॐ योवैलोकपावनींतुलसीकाष्ठजांमा
लिकांकण्ठेधारयति सजीवन्मुक्तोभवति ॥ इतिऋ०
द्वितीयःसंस्कारः । ॐ योसौगोपीचन्दनवेणुपत्राकारम्

प०

॥२६॥

ध्वपुण्ड्रंतिलकं द्वादशपञ्चयथासंख्यमात्मनोनिर्धार
 यति शंखचक्रांकितवस्त्राणि च स श्रीरामस्यानुचरो भ
 वति स्मरते ततो भवति ॥ इति ऋ० तृतीयः संस्कारः ॥
 ॐ रां रीं रूं रैं रौं रः ॐ यो हं सः सो हं परमात्मानं स्मरते स
 महीयान्सपरात्परे लोके पूज्यो भवति ॥ इति ऋ० चतु
 र्थः संस्कारः ॥ ॐ यो सो नासाग्रे परमात्मानं सत्यं नि
 त्यं जपति ध्यानविशेषो भवति श्रीरामं संध्यायति सम
 हात्मा भवति श्रीरामे सदा मतिर्भवति ॥ इति ऋ० पंच
 मः संस्कारः ॥ तथा चागमे ॥ उद्यतो बत सहदः पुरुषः

रा० सजीवन्मुक्तो भवति परमात्मने सा प्रियो भवति कृत्य- ५०
 ॥२७॥ कृत्यो भवति ॥ इति ऋ० पंचसंस्कारान्कथितान्धृत
 वान्महत्पुरुषः परमार्थपरमतत्वं सैव परं धाम नित्यं
 प्राप्नोति तरणतारणो भवति । इति ऋग्वेदे श्रेष्ठागमे परि
 चाय्याग्रीये ॥ पुण्ड्रमुद्रा तथा नाममाला मंत्रश्च पंचमः ॥
 अभीहि पंचसंस्काराः पारमैकान्त्यहेतवः ॥ इति ऋ
 ग्वेदे पंचसंस्काराः ॥१॥ अथ सामवेदे पंचसंस्काराः ॥ अ
 थ पंचसंस्काराननुभावयेत् ॥ ॐ श्रीकृष्णनामांकित ॥२७॥
 मुद्रां पावनीं य आत्मनो निर्द्धारयति शंखचक्रांकितव

स्त्राणि च सपुण्यवान् श्रीकृष्णस्यानुचरो भवति ॥ इति
 सा० प्रथमः संस्कारः ॥ ॐ यो वै लोकपावनीं तुलसीका
 ष्टजां मालिकां कंठे निर्धारयति स जीवन्मुक्तो भवति स
 लोके पावनो भवति ॥ इति सा० द्वितीयः संस्कारः ॥ ॐ
 यो सौ गोपीचंदनेन वेणुपत्राकारमूर्ध्वपुंड्रं नासिकार्द्ध
 केशपर्यन्तं तिलकं द्वादशपंचमं वा स्वात्मनो निर्धारय
 ति सपुण्यवान् श्रीकृष्णस्यानुचरो भवति स लोके पू
 ज्यो भवति ॥ इति साम० तृतीयः संस्कारः ॥
 ॐ यो सौ परमात्मनः श्रीकृष्णस्य नामस्मरेण मंत्रेण स

रा० दाहृदिस्थं परात्परं ध्यायति स याति महतो महीयान् ५०
 ॥२८॥ सत्रैलोक्ये पूज्यो भवति ॥ इति सा० चतुर्थः संस्कारः ॥
 ॐ योसौ नामयज्ञेन परमात्मानं स्वरेण नित्यं जपति
 ध्यानावस्थितः श्रीकृष्णं यो ध्यायति समहापुरुषो
 महतो महीयान् स नित्यं गोविंदस्य सदृशः ॥ इति सा०
 पंचमः संस्कारः ॥ ॐ योसौ पंचसंस्कारान् धृतवान्
 समहत्पुरुषः स जीवन्मुक्तः परमात्मनस्स प्रियो भव
 ति तस्य दर्शनात् पावनो भवति सामवेदे कथितान् सं ॥२८॥
 स्कारान् धृतवान् परमार्थपरायणः सर्वैरमधामनि

त्तरूपोभवतितरणतारणोभवति ॥ इतिसामवेदेषट्
 परीक्षास्तथाहिचागमे ॥ पुंड्रमुद्रास्तथानाममालामं
 त्रश्चपंचमः ॥ अमीहिपंचसंस्काराःपारमैकास्त्यहेत
 वः ॥ इतिसामवेदपंचसंस्काराः॥२॥ अथयजुर्वेदपंचसं
 स्काराः ॥ संप्रदायानुसारेणयथाक्रमंप्रदर्शयंते ॥ प्रथ
 मंचयजुर्वेदेहिरण्यकेशिशखायांऊर्ध्वपुंड्रं हरिपादा
 कृतिआत्मनोनिर्धारयति मध्यच्छिद्रमूर्ध्वपुंड्रंयोधा
 रयतिसपरस्यप्रियोभवति सपुण्यवान्समुक्तिभागभ
 वति ॥ इतिय०प्रथमःसंस्कारः ॥ धृताध्वेपुंड्रांदेरचक्र

रा० धारीविष्णुं परं ध्यायति यो महात्मा स्वरेण मंत्रेण सदा प०
 ॥२९॥ हृदि स्थितं परात्परं सयाति महतो महीयान् ॥ इति य०
 द्वितीयः संस्कारः ॥ पशुपुत्रादिकान्सर्वान् गृहोपकर
 णानि च ॥ अंकयेत् शंखचक्राभ्यां नाम कुर्याच्च वैष्णवं ॥
 इति य० तृतीय संस्कारः ॥ ॐ रां रामाय नमः इति मंत्रः ॥
 अथर्ववेदे रामतापनीयोपनिषदि चतुर्थः संस्कारः शंख
 चक्रधरो विद्वान्मालातुलसीजां धृतः । स जीवन्मु
 मुक्तः । इति य० पंचमः संस्कारः । तथा चागमे ॥ पुंड्रमुद्रा ॥२९॥
 तथानाममंत्रो यागश्च पंचमः ॥ अग्निहि पंच संस्काराः

पारमैकांत्यहेतवः ॥ इतिय० पंचसंस्कृतोयःसवैष्णवः
 नान्यथेतिभावः सरामस्यदासोभवति दासोहमस्मि
 योयंस्मरेत् सतद्रूपोभवति कीटभृङ्गन्यायेनस्वस्वरू
 पस्मरणात्तरतिशोकमात्मविद्वह्यविद्वह्यैवभवति ॥
 अथ तुलसीभगवतोर्भेदाभावे यागस्थाने तुलसीधार
 णंनविरोधः ॥ इतिय० पंचसंस्काराः ३ अथर्ववेदे
 पंचसंस्काराः ॥ संप्रदायानुसरैणयथाक्रमंप्रदर्श्यते ॥
 प्रथमंअथर्ववेदेआरक्तकेशिशखायां ॥ ॐहरिपादा
 कृतियोधारयतिसमहात्माविष्णुप्रियोभवति इति

रा०

॥३०॥

प०

अ० प्रथमः संस्कारः ॥ ॐ ऊर्ध्वपुंड्रं मस्तके धारयति
समहात्मा दंडकमंडलुधौतवस्त्रं पवित्रं हृदये भक्तिं गुरु
वाक्यं च धारयति स जीवन्मुक्तो भवति ॥ इति अ० द्वि
तीयः संस्कारः ॥ ॐ रामकृष्णहरिरिति षडक्षरमंत्रः
॥ इति अ० तृतीयः संस्कारः ॥ ॐ गंगास्नानं गंगोदकं
रक्षावृत्तधारी इहाचार्यवान् निर्लोभी कंदमूलाहारः स
त्रैलोक्ये पूज्यो भवति ॥ इति अ० चतुर्थः संस्कारः ॥
ॐ सोहं हंसः तत्त्वमसीति महावाक्यं मंत्रं शुक्लवर्णं गर्ग
ऋषिमाधवाचार्यैः सह विष्णुस्मरणं स्वाहा ॥ इति

॥३०॥

अ० पंचमःसंस्कारः ॥ तथाचागमे ॥ ॐपुंड्रमुद्रात
 थानाममालामंत्रस्तुपंचमः ॥ अभीहिपंचसंस्काराः
 पारमैकांत्यहेतवः ॥ ४ ॥ इति अथर्ववेदेपंचसंस्का
 रः ॥ केवलश्रीधारणनिषेधः ॥ श्रियमेकंतुयःकुर्यात्तद्वि
 रेखातिलकंविना ॥ तस्यलक्ष्मीर्भवेद्दुष्टाधर्माणिश्च
 विनश्यति ॥ १ ॥ तिलकहानिपूजननिषेधः ॥ सश्री
 तिलकहीनस्तु यःपूजयतिकेशवं ॥ निष्फलंपूजनं
 तस्य ससंध्यावंदनादिकं ॥ २ ॥

इति श्रीरामपटलम् ॥

श्रीलक्ष्मीधर-विद्यामन्दिर

देवप्रयाग (गढ़वाल-हिमाचल)

व्यवस्थापक- व. चन्द्रधर

इति रामपटलं स० ।

श्रीविद्याजी महाराज
विद्यापीठम्
वैद्यमयाग (गडवाल-हिमालय)
न्यवस्थापक- श्री. राम. चक्रधर. जोशी